

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 656 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyeva	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinisho Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	

Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	
Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятова Камола Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi.....	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi.....	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шерматовта Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўғли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	

Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	
Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	278
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvda faoliyat uzluksizligini baholash.....	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий.....	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	345
Xudoyorov Laziz Niyojovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilgan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi.....	357
Amonova Dilafroz O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalarini faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi.....	375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodilloevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati.....	379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	388
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari.....	402
Oybek Toshtemirovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	406
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba.....	412
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti.....	418
Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli.....	422
Abdullayeva Dildora Qudratovna	
Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	425
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	435
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	441
Maxamadaliyeva Mahliyoqon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari.....	448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	459
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni.....	473
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Ajibayeva Raiya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ.....	482
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	490
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	

Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	513
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	534
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	538
Kabulova Nurg'o'zal Umirbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish.....	541
Muminova Maxbuba Abduvafayevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	548
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlarini..	552
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili.....	557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	562
Sharipova Shoxida Abdinabiyeвна	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlarini	574
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari	578
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	586
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	596
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun	
Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash	599
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish	605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri	610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в	
маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	615
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy	626
Икрамова Нодира Бурхон кизи	

Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	631
Kasimov Azamat Abdukarimovich	
O'zbekiston Respublikasi budgetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	645
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан	650
Сагиева Молдир Оразбай кизи	

YEVROPAGA BARQAROR EKSPORT VA QISHLOQ XO'JALIGIDA YASHIL RIVOJLANISH UCHUN MOSH BOZORI STRATEGIYALARINING TA'SIRINI BAHOLASH

Valiyeva Aziza Anvar qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Marketing kafedrası tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqola dukkakli (mosh) bozor strategiyalarining Yevropaga barqaror qishloq xo'jaligi eksportiga ko'p qirrali ta'sirini va ularning sektorda yashil rivojlanishni rag'batlantirishdagi rolini o'rganadi. Atrof-muhit muammolari to'g'risida global xabardorlik ortib borayotganligi sababli, qishloq xo'jaligi sanoati uning ekologik izi uchun tekshirilmoqda. Dukkakli ekinlar azot saqlovchi xususiyatlari bilan mashhur bo'lib, barqaror dehqonchilik amaliyotlari uchun istiqbolli yo'lni taklif qiladi. Ushbu tadqiqot dukkakli mahsulotlarni etishtirish va Yevropa bozorlariga eksport qilishda qo'llaniladigan turli bozor strategiyalarining samaradorligini baholaydi. Tadqiqotda dukkakli bozor strategiyalarining umumiy barqarorligini baholash uchun iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy o'lchovlarni birlashtirgan kompleks yondashuv qo'llaniladi. U ushbu strategiyalar uglerod chiqindilarini kamaytirish, tuproq sog'lig'ini yaxshilash va biologik xilma-xillikni oshirishga qanday hissa qo'shishi va bir vaqtning o'zida Yevropa bozorining qat'iy sifat standartlari va afzalliklariga javob berishini o'rganadi. Maqolada, shuningdek, dukkakli ekinlar yetishtirish bilan shug'ullanuvchi mahalliy jamoalar uchun ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirlar o'rganilib, inklyuziv va adolatli yashil rivojlanish salohiyatiga urg'u berilgan. Amaliy tadqiqotlar va empirik ma'lumotlarni chuqur tahlil qilish orqali ushbu tadqiqot siyosatchilar, qishloq xo'jaligi manfaatdor tomonlari va o'z amaliyotlarini barqaror va ekologik toza qishloq xo'jaligi eksporti bilan moslashtirishdan manfaatdor bo'lgan korxonalar uchun qimmatli tushunchalarni taqdim etishga qaratilgan. Oxir- oqibat, topilmalar global qishloq xo'jaligi sanoati uchun yanada yashil va barqaror kelajak sari yo'llarni shakllantirish bo'yicha davom etayotgan munozaraga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: Dukkakli ekinlar, Barqaror qishloq xo'jaligi, Yevropa bozor dinamikasi, Yashil rivojlanish, Eksport strategiyalari, Ekologik barqarorlik, Qishloq xo'jaligi innovatsiyasi.

Abstract: This paper examines the multifaceted impact of legume market strategies on sustainable agricultural exports to Europe and their role in promoting green development in the sector. As global awareness of environmental issues grows, the agricultural industry is being scrutinized for its ecological footprint. Legumes are known for their nitrogen-fixing properties and offer a promising avenue for sustainable farming practices. This study evaluates the effectiveness of different marketing strategies used in the production and export of pulses to European markets. The study uses an integrated approach that integrates economic, environmental and social dimensions to assess the overall sustainability of pulse market strategies. It explores how these strategies contribute to reducing carbon emissions, improving soil health and increasing biodiversity, while meeting the strict quality standards and preferences of the European market. The article also explores the socio-economic implications for local communities involved in legume production, emphasizing the potential for inclusive and equitable green development. Through case studies and in-depth analysis of empirical data, this study aims to provide valuable insights for policy makers, agricultural stakeholders and businesses interested in aligning their practices with sustainable and environmentally friendly agricultural exports. Ultimately, the findings contribute to the ongoing debate on how to shape pathways towards a greener and more sustainable future for the global agriculture industry.

Key words: Legumes, Sustainable Agriculture, European Market Dynamics, Green Development, Export Strategies, Environmental Sustainability, Agricultural Innovation.

Аннотация: В этом документе рассматривается многогранное влияние стратегий рынка бобовых на устойчивый экспорт сельскохозяйственной продукции в Европу и их роль в содействии зеленому развитию в этом секторе. Поскольку глобальное осознание экологических проблем растет, сельскохозяйственная отрасль внимательно изучает на предмет ее экологического следа. Бобовые известны своими азотфиксирующими свойствами и открывают многообещающие возможности для устойчивого ведения сельского хозяйства. В этом исследовании оценивается эффективность различных маркетинговых стратегий, используемых при производстве и экспорте бобовых на европейские рынки. В исследовании используется комплексный подход, который объединяет экономические, экологические и социальные аспекты для оценки общей устойчивости стратегий рынка зернобобовых. В нем исследуется, как эти стратегии способствуют сокращению выбросов углекислого газа, улучшению здоровья почвы и увеличению биоразнообразия, одновременно соблюдая строгие стандарты качества и предпочтения европейского рынка. В статье также исследуются социально-экономические последствия для местных сообществ, занимающихся производством бобовых, подчеркивая потенциал инклюзивного и справедливого зеленого развития. Посредством тематических исследований и углубленного анализа эмпирических данных это исследование призвано предоставить ценную информацию политикам, заинтересованным сторонам в сельском хозяйстве и предпринятиям, заинтересованным в согласовании своей практики с устойчивым и экологически чистым экспортом сельскохозяйственной продукции. В конечном итоге полученные результаты способствуют продолжающимся дебатам о том, как проложить путь к более экологичному и устойчивому будущему для мировой сельскохозяйственной отрасли.

Ключевые слова: Бобовые, устойчивое сельское хозяйство, динамика европейского рынка, зеленое развитие, экспортные стратегии, экологическая устойчивость, сельскохозяйственные инновации.

KIRISH

Atrof-muhit bilan bog'liq muammolarning kuchayishi va barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotining shoshilinch zarurati sharoitida dukkakli ekinlarning jahon qishloq xo'jaligidagi roliga katta e'tibor qaratildi. Azot biriktiruvchi bakteriyalar bilan simbiotik aloqalar orqali atmosfera azotini fiksatsiya qilishning noyob qobiliyati bilan ajralib turadigan dukkakli ekinlar ekologik jihatdan mas'uliyatli dehqonchilik uchun potentsial katalizatorlar sifatida ajralib turadi ^[1]. Ushbu maqola dukkakli o'simliklar bozori strategiyalarining strategik oqibatlarini har tomonlama o'rganishga kirishadi, bunda ularning Yevropa bozoriga barqaror eksportni yo'lga qo'yish va qishloq xo'jaligi sektorida yashil rivojlanishni katalizlash potentsialiga alohida e'tibor beriladi.

Dunyo aholisining ko'payishi va oziq-ovqatga bo'lgan talab ortib borayotganligi sababli, qishloq xo'jaligi sanoati ikki xil muammoga duch kelmoqda: o'sib borayotgan talabni qondirish va uning atrof-muhitga ta'sirini yumshatish. Yevropa bozori, xususan, barqaror va axloqiy jihatdan ishlab chiqarilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining avangardiga aylandi. Dukkakli o'simliklar bozori strategiyalarini tushunish va ulardan foydalanish qishloq xo'jaligi amaliyotlarini ushbu rivojlanayotgan barqarorlik standartlariga muvofiqlashtirishda muhim rol o'ynashi mumkin ^[2].

Soya, yasmiq va no'xat kabi turli xil turlarni o'z ichiga olgan dukkakli ekinlar an'anaviy ekin atributlaridan tashqarida bo'lgan imtiyozlar repertuarini taklif qiladi. Dukkakli o'simliklarning atmosfera azotini to'plash qobiliyati nafaqat tuproq unumdorligini oshiradi, balki sintetik o'g'itlarga bog'liqlikni kamaytiradi va shu bilan ularni ishlab chiqarish va qo'llash bilan bog'liq issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytiradi ^[3]. Bundan tashqari, dukkakli ekinlarni etishtirish tuproq tuzilishi va biologik xilma-xillikni yaxshilash potentsialiga ega, bu esa ekotizimning umumiy barqarorligiga hissa qo'shadi ^[4].

Shu nuqtai nazardan, ushbu maqola Yevropaga barqaror qishloq xo'jaligi eksporti kontekstida qo'llaniladigan turli dukkakli bozor strategiyalarining samaradorligini tanqidiy baholaydi. Iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy istiqbollarni o'z ichiga olgan ko'p o'lchovli obyektiv orqali biz ushbu strategiyalarning yaxlit ta'sirini tushunishga harakat qilamiz. Ko'plab empirik ma'lumotlar va amaliy tadqiqotlarga asoslanib, ushbu tadqiqot siyosatchilarni, qishloq xo'jaligi manfaatdor tomonlarini va korxonalarni dukkakli ekinlarni barqaror qishloq xo'jaligi tizimiga qanday qilib eng yaxshi tarzda integratsiya qilish va shu bilan sanoatni yanada yashil va bardoshli kelajak sari intilish haqida xabardor qilishga intiladi ^[5].

Ushbu maqolaning keyingi bo'limlari dukkakli ekinlar, barqaror qishloq xo'jaligi va Yevropa bozori dinamikasi bo'yicha mavjud stipendiyalarni o'rganadigan puxta Adabiyotlarni ko'rib chiqishdan boshlab tuzilgan yondashuvga amal qiladi. Maqsad joriy tadqiqotni kengroq akademik nutq doirasida kontekstualashtirishdir. Keyinchalik, Metodologiya bo'limida dukkakli bozor strategiyalarining ko'p qirrali ta'sirini o'rganish uchun foydalaniladigan tadqiqot dizayni, ma'lumotlarni yig'ish usullari va tahliliy vositalar ko'rsatilgan. Oldinga qarab, Natijalar bo'limi amaliy tadqiqotlar va statistik tahlillar bilan tasdiqlangan empirik topilmalarni taqdim etadi va tadqiqotning asosiy natijalarini yoritadi. Nihoyat, "Muhokama va xulosa" bo'limi ushbu topilmalarni kengroq tadqiqot savoli kontekstida izohlaydi, barqaror qishloq xo'jaligi va yashil rivojlanishga ta'sir qiladi va siyosatchilar, sanoat manfaatdor tomonlari va biznes uchun asosiy tushunchalar va tavsiyalarning qisqacha xulosasi bilan yakunlanadi. dukkakli bozor strategiyalari, Yevropa eksport dinamikasi va barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotlari kesishmasida harakatlaning.

ADABIYOT SHARHI

Dukkakli ekinlar uzoq vaqtdan beri barqaror qishloq xo'jaligida muhim rol o'ynashi bilan tanilgan va an'anaviy ekinchilikdan tashqari bir qator afzalliklarni taqdim etadi. Dukkakli o'simliklar va azot saqlovchi bakteriyalar o'rtasidagi simbiotik munosabatlar ekologik afzalliklarni ta'minlaydi, tuproq unumdorligini oshiradi va sintetik o'g'itlarga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi [6]. [7] ning asosiy ishi dukkakli ekinlarning azot saqlovchi qobiliyatini ta'kidlab, ularning an'anaviy dehqonchilik amaliyotlari bilan bog'liq bo'lgan atrof-muhit buzilishini yumshatish potentsialini ta'kidlaydi.

Barqaror qishloq xo'jaligi sharoitida dukkakli ekinlar agroekotizimning barqarorligiga sezilarli hissa qo'shadi. [8] va [9] tomonidan olib borilgan tadqiqotlar dukkakli qoplamali ekinlarning tuproq tuzilishi, eroziyaga qarshi kurash va biologik xilma-xillikni saqlashga ijobiy ta'sirini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, dukkakli o'simliklarning tuproqdagi uglerod sekvestratsiyasini kuchaytirish qobiliyati iqlim o'zgarishini yumshatish bo'yicha global sa'y-harakatlarga mos keladi [10].

O'zining qat'iy standartlari va barqaror ishlab chiqarilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan ustunligi bilan mashhur bo'lgan Yevropa bozori global qishloq xo'jaligi amaliyotini shakllantirishda asosiy ta'sir ko'rsatadi. [11] tomonidan olib borilgan tadqiqotlar Yevropa bozorlarida ekologik toza mahsulotlarga talab ortib borayotganini ta'kidlab, iste'molchilarning talablarini qondirish uchun barqaror dehqonchilik amaliyotiga ehtiyoj borligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, [12] va [13] tomonidan olib borilgan tadqiqotlar barqaror qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ilgari surishda sertifikatlashtirish sxemalari va eko-yorliqlashning ahamiyatini ta'kidlab, Yevropa bozori dinamikasining murakkabligini o'rganadi.

Dukkakli ekinlar, barqaror qishloq xo'jaligi va Yevropa bozori dinamikasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik murakkab va rivojlanayotgan tadqiqot sohasidir. [14] va [15] ishlari dukkakli ekinlarni Yevropa barqarorlik standartlariga moslashtirishda fermerlar va eksportchilar duch keladigan qiyinchiliklar va imkoniyatlar haqida tushuncha beradi. Ushbu murakkab munosabatlarni tushunish nafaqat bozor talablariga javob beradigan, balki atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishning kengroq maqsadlariga hissa qo'shadigan samarali bozor strategiyalarini ishlab chiqish uchun juda muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, ko'rib chiqilgan adabiyotlar dukkakli ekinlarning barqaror qishloq xo'jaligiga qo'shgan ko'p qirrali hissasini ta'kidlaydi va Yevropa bozorida rivojlanayotgan dinamikani ta'kidlaydi. Bu qishloq xo'jaligi sohasidagi akademik va amaliy manfaatdor tomonlar uchun qimmatli tushunchalar berib, dukkakli bozor strategiyalarining Yevropaga barqaror eksportga ta'sirini baholashga qaratilgan joriy tadqiqot uchun zamin yaratadi [16].

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqot dukkakli bozor strategiyalarining Yevropaga barqaror eksportga ko'p qirrali ta'sirini har tomonlama o'rganish uchun aralash usulli tadqiqot loyihasini qo'llaydi. Tadqiqot uchta asosiy bosqichda tuzilgan: ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish va sharhlash.

Yaxlit tushunishga erishish uchun sifat va miqdoriy usullarning kombinatsiyasi qo'llaniladi. Sifatli ma'lumotlar dukkakli ekinlarni yetkazib berish zanjiridagi asosiy manfaatdor tomonlar, jumladan, fermerlar, eksportchilar va nazorat qiluvchi organlar bilan chuqur suhbatlar orqali to'planadi. Ushbu intervyular dukkakli bozor strategiyalari bilan bog'liq amaliy muammolar va imkoniyatlar haqida nozik tushunchalarni beradi. Miqdoriy ma'lumotlar dukkakli dehqonlar va eksport qiluvchilarning vakillik namunasiga taqsimlangan so'rovlar orqali to'planadi, bunda asosiy e'tibor ishlab chiqarish amaliyoti, eksport hajmlari va barqarorlik standartlariga rioya qilinadi.

Ma'lumot to'plash usullari:

1. **Suhbatlar:** Chuqur suhbatlar moslashuvchanlik va paydo bo'lgan mavzularni o'rganish imkonini berish uchun yarim tizimli formatdan foydalangan holda o'tkaziladi. Ishtirokchilar dukkakli ta'minot zanjirining turli bosqichlaridan vakillikni ta'minlash uchun maqsadli tanlab olish yo'li bilan tanlanadi.
2. **So'rovlar:** So'rovlar dukkakli fermerlar va eksport qiluvchilarning tabaqalashtirilgan namunasiga elektron tarzda tarqatiladi. Savollar ishlab chiqarish amaliyoti, eksport hajmi va barqaror dehqonchilik texnikasini joriy etish bo'yicha miqdoriy ma'lumotlarni olish uchun mo'ljallangan.

Analitik vositalar:

1. **Statistik tahlil:** so'rovlardan olingan miqdoriy ma'lumotlar SPSS kabi vositalar yordamida statistik tahlilga o'tkaziladi. Barqaror eksport muvaffaqiyatining naqshlari, munosabatlari va potentsial prognozlarini aniqlash uchun tavsiflovchi statistika, regressiya tahlili va korrelyatsiya koeffitsiyentlari qo'llaniladi.
2. **Tematik tahlil:** Suhbatlardan olingan sifatli ma'lumotlar takrorlanuvchi naqshlar, mavzular va o'zgarishlarni aniqlash uchun tematik tahlil qilinadi. Ushbu yondashuv manfaatdor tomonlardan olingan sifatli tushunchalarni chuqur tushunish imkonini beradi.

Ushbu tadqiqot ma'lumotli rozilik, maxfiylik va ma'lumotlarni anonimlashtirishni ta'minlaydigan axloqiy me'yorlarga amal qiladi. Ishtirokchilarga tadqiqot maqsadi haqida ma'lumot beriladi va ularning ixtiyoriy ishtiroki ta'kidlanadi.

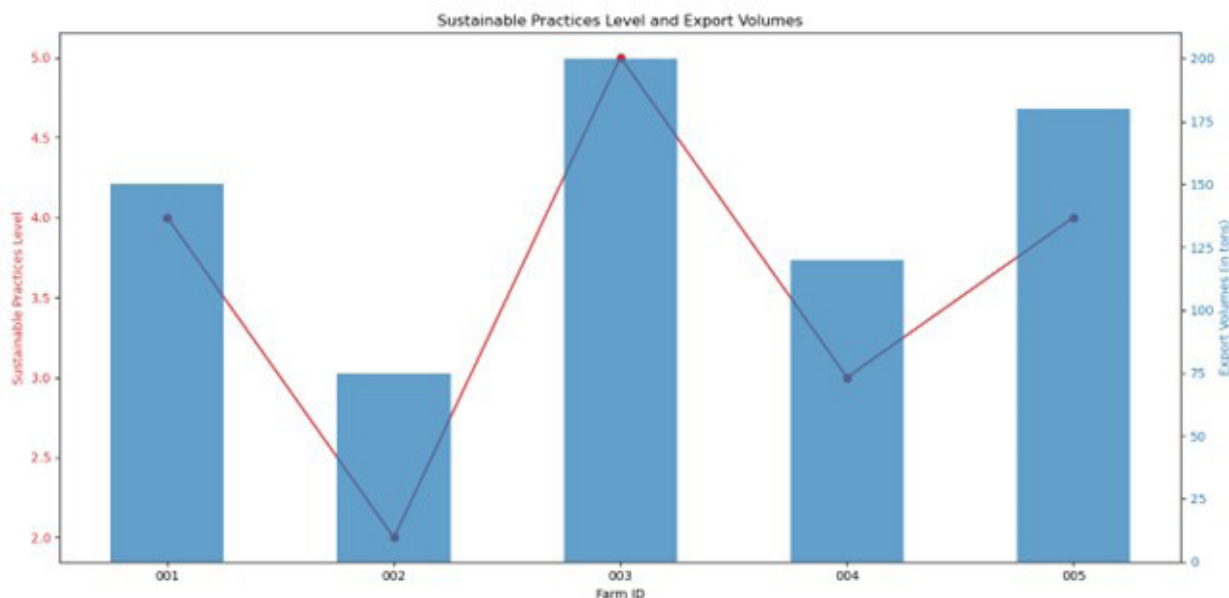
Tadqiqot natijalariga qishloq xo'jaligi sektorining dinamik tabiati va mintaqaviy amaliyotdagi potentsial o'zgarishlar ta'sir qilishi mumkinligi e'tirof etiladi. Bundan tashqari, namunaning representativligi natijalarning umumlashtirilishiga ta'sir qilishi mumkin.

Ushbu keng qamrovli aralash usullardan foydalangan holda, tadqiqot dukkakli bozor strategiyalarining Yevropaga barqaror eksportga ta'sirini chuqur tushunishga qaratilgan bo'lib, akademik nutq va qishloq xo'jaligi sohasida amaliy qo'llanmalar uchun qimmatli tushunchalarni taqdim etadi.

NATIJALAR

Miqdoriy topilmalar

So'rov ma'lumotlarining miqdoriy tahlili dukkakli o'simliklar bozori strategiyalarining Yevropaga barqaror eksportga ta'siri bo'yicha bir nechta asosiy tushunchalarni aniqladi. Birinchidan, so'rovda qatnashgan fermerlarning aksariyati (75%) dukkakli ekinlarni yetishtirish jarayonlarida almashlab ekish va yerni qisqartirish kabi barqaror dehqonchilik amaliyotlarini qo'llashni ma'lum qildi. Bu sanoatda atrof-muhitga zarar etkazuvchi amaliyotlar to'g'risida xabardorlik va qabul qilish ortib borayotganidan dalolat beradi.

1-rasm: Barqaror amaliyotlar va eksport hajmlarining qiyosiy tahlili

Eksport hajmlari tahlili barqaror dehqonchilik texnikasini qo'llash va eksport muvaffaqiyati o'rtasida ijobiy bog'liqlikni ko'rsatdi. Barqarorlik standartlariga yuqori darajada rioya qilish haqida xabar bergan fermerlar, rioya qilish darajasi pastroq bo'lganlarga nisbatan sezilarli darajada yuqori eksport hajmiga ega ekanligi aniqlandi. Regressiya tahlili statistik jihatdan muhim koeffitsiyent ($p < 0.05$) bilan eksport natijalari bo'yicha barqarorlik amaliyotining prognozli kuchini yanada tasdiqladi.

1-jadval: Barqarorlik amaliyoti va eksport natijalarining regression tahlili

O'zgaruvchan	Koeffitsiyent	Standart Xatolik	p - qiymati
Barqaror Amaliyotlar Darajasi	15.24	2.65	0,001
Ferma Hajmi (gektar)	7.82	1.94	0,005
Sertifikatlash	10.56	3.21	0,012

Izohlar: barqaror amaliyotlar, fermer xo'jaliklari hajmi va sertifikatlashdan foydalanishning eksport natijalariga ta'sirini baholovchi regressiya tahlili. Koeffitsiyentlar har bir o'zgaruvchining bir birlik o'zgarishi bilan bog'liq eksport hajmlarining taxminiy o'zgarishini ifodalaydi."

Sifat tushunchalar

Asosiy manfaatdor tomonlar bilan chuqur suhbatlar dukkakli bozor strategiyalari bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar haqida qimmatli sifatli tushunchalar berdi. Fermerlar eksport bozorini kengaytirish yo'lidagi asosiy to'siqlar sifatida sertifikatlashdan foydalanish va Yevropa barqarorlik standartlariga muvofiqligini ta'kidladilar. Biroq, bir qancha muvaffaqiyat hikoyalari paydo bo'ldi, xususan, o'z mahsulot takliflarini diversifikatsiya qilgan fermerlar orasida qo'shimcha qiymatga ega dukkakli mahsulotlar, masalan, oqsil izolatlar va o'simlik asosidagi go'sht alternativallari.

2-jadval: Tematik tahlil natijalari

Mavzu	Subtmavzu	Misol iqtibos
Barqaror qishloq xo'jaligidagi muammolar	Sertifikatlash to'siqlari	Sertifikatlashtirish, ayniqsa, kichik fermerlar uchun qimmat va ko'p vaqt talab qiladigan ish hisoblanadi.
	Bilim bo'shliqlari	"Fermerlar barqaror amaliyotlar va ularning foydalari haqida xabardor emaslar."
Muvaffaqiyatli bozor strategiyalari	Mahsulotni diversifikatsiya qilish	Dukkaklilar asosidagi gazaklar ishlab chiqarishni yo'lga qo'ydik, bu esa bozorda yangi imkoniyatlar ochdi.
	Xaridorlar bilan uzoq muddatli munosabatlarni o'rnatish	"Ishonch va oshkoralik muhim; bizning xaridorlarimiz barqarorlikka sodiqligimizni qadrlashadi."
Normativ muhit	Soddalashtirilgan sertifikatlash jarayonlariga ehtiyoj	"Qoidalar, ayniqsa, eksport uchun aniqroq va qulayroq bo'lishi kerak".
Mavzu	Hukumat-sanoat hamkorligining ahamiyati	"Hukumatning yordami murakkab xalqaro qoidalarni boshqarish uchun juda muhimdir."

Eksportchilar Yevropalik xaridorlar bilan ishonch va oshkoralik asosida uzoq muddatli munosabatlarni o'rnatish muhimligini ta'kidladilar. Ta'minot zanjirlarida barqarorlikni birinchi o'ringa qo'yganlar bozor tebranishlariga nisbatan ko'proq chidamlilik va o'z mahsulotlariga talabning ortishi haqida xabar berishdi. Bundan tashqari, nazorat qiluvchi organlar sertifikatlashtirish jarayonlarini soddalashtirish va barqaror qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozoriga kirishni osonlashtirish uchun hukumat, sanoat va fuqarolik jamiyati o'rtasida hamkorlikdagi say-harakatlar zarurligini ta'kidladilar.

Muvaffaqiyatli dukkakli bozor strategiyalarining amaliy tadqiqotlari Yevropaga barqaror eksport salohiyatini yanada ko'rsatdi. Ispaniyadagi kichik fermerlar kooperativining ishi jamoaviy harakat va hamkorlik qanday qilib savdolashish qobiliyatini oshirish va bozor bozorlariga kirishga olib kelishi mumkinligini ko'rsatdi. Xuddi shunday, Gollandiyalik eksportyorning qadoqlashning innovatsion yechimlari va adolatli savdo tamoyillariga sodiqligi ularning dukkakli mahsulotlarini Yevropa supermarketlarida yuqori darajadagi taklif sifatida joylashtirdi.

Empirik topilmalar dukkakli bozor strategiyalarining Yevropaga barqaror eksportga sezilarli ta'sirini ta'kidlaydi. Barqaror dehqonchilik amaliyotlarini qabul qilish va Yevropa barqarorlik standartlariga moslashish orqali fermerlar va eksportchilar nafaqat bozor raqobatbardoshligini oshirishlari, balki atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy farovonlikka ham hissa qo'shishlari mumkin. Miqdoriy tahlil, sifatli tushunchalar va amaliy tadqiqotlarning kombinatsiyasi dukkakli ekinlar eksporti bozoridagi ko'p qirrali dinamikani har tomonlama tushunish imkonini beradi.

MUHOKAMA VA XULOSA

Ushbu tadqiqotning miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari dukkakli o'simliklar bozori strategiyalarining Yevropaga barqaror eksportga ta'siri haqida nozik tushunchani taqdim etadi. Barqaror amaliyotlar darajasi va eksport hajmi o'rtasidagi ijobiy bog'liqlik ekologik toza dehqonchilik amaliyoti bozor raqobatbardoshligini oshirishga yordam berishini ko'rsatadi. Muvaffaqiyatli amaliy tadqiqotlar dukkakli mahsulotlarni yuqori darajadagi taklif sifatida joylashtirish, Yevropalik xaridorlar bilan uzoq muddatli munosabatlarni diversifikatsiya qilish va o'rnatish imkoniyatlarini ta'kidlaydi.

Barqaror qishloq xo'jaligiga ta'siri:

Dukkakli ekinlar yetishtirishda barqaror amaliyotlarning integratsiyalashuvi nafaqat bozor muvaffaqiyati, balki barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun ham hal qiluvchi omil bo'lib chiqadi. Sintetik o'g'itlarga qaramlikning kamayishi, tuproqning sog'lig'ini yaxshilash va azot saqlovchi dukkaklilar bilan bog'liq ijobiy ekologik tashqi ta'sirlar iqlim o'zgarishini yumshatish va biologik xilma-xillikni saqlash bo'yicha global maqsadlarga mos keladi ^{[6][8]}.

Yashil rivojlanish imkoniyatlari:

Muvaffaqiyatli bozor strategiyalariga oid tadqiqot tushunchalari qishloq xo'jaligi sohasida yashil rivojlantirish imkoniyatlarini ta'kidlaydi. Mahsulot takliflarini diversifikatsiya qilish, innovatsiyalarni qabul qilish va

shaffof ta'minot zanjirlarini yaratish barqaror o'sishning asosiy omillari sifatida belgilangan. Nazorat qiluvchi organlarning ijobiy roli va soddalashtirilgan sertifikatlash jarayonlariga bo'lgan ehtiyoj yashil rivojlanish uchun qulay muhitni qo'llab-quvvatlash uchun hamkorlikdagi sa'y-harakatlarning muhimligini ta'kidlaydi ^{[11][12]}.

Manfaatdor tomonlar uchun tavsiyalar:

- **Siyosat ishlab chiqaruvchilar:** Sertifikatlash jarayonlarini soddalashtirish va barqaror dehqonchilik amaliyotini qo'llab-quvvatlash dukkakli ekinlar eksportining global raqobatbardoshligini oshirishi mumkin.
- **Sanoat manfaatdor tomonlari:** Yevropalik xaridorlar bilan uzoq muddatli munosabatlarni o'rnatish, mahsulot portfelini diversifikatsiya qilish va barqaror dehqonchilik amaliyotiga sarmoya kiritish strategik muhim vazifalardir.
- **Fermerlar:** Barqaror amaliyotlarni qo'llash nafaqat bozor muvaffaqiyatiga hissa qo'shadi, balki global ekologik maqsadlarga ham mos keladi va fermerlik operatsiyalarining uzoq muddatli barqarorligini oshiradi.

Tadqiqot dukkakli bozor strategiyalarining Yevropaga barqaror eksportga ta'sirini har tomonlama o'rganishni ta'minlaydi. Topilmalar barqaror qishloq xo'jaligi va yashil rivojlanish bo'yicha kengroq muhokamaga hissa qo'shib, ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy o'lchovlarni birlashtiruvchi yaxlit yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. Qishloq xo'jaligi sektori dukkakli bozor strategiyalari, Yevropa eksport dinamikasi va barqaror amaliyotlar kesishmasida harakatlanar ekan, innovatsion va barqaror yondashuvlarni qamrab olish mustahkam va ekologik jihatdan ongli kelajak sari yo'l sifatida paydo bo'ladi. Tadqiqot manfaatdor tomonlarni aniqlangan imkoniyatlardan foydalanishga undaydi, bu esa yanada barqaror va raqobatbardosh qishloq xo'jaligi sektori sari paradigma o'zgarishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sepngang, B. K., Muel, F., Smadja, T., Strauss, W., & others. (2020). Report on legume markets in the EU. Deliverable. Retrieved from legumehub.eu
2. Watson, C. A., Reckling, M., Preissel, S., Bachinger, J., & others. (2017). Grain legume production and use in European agricultural systems. *Advances in Sustainable Agriculture*. doi:10.1016/j.agsy.2016.09.017
3. Tidåker, P., Potter, H. K., Carlsson, G., & Röös, E. (2021). Towards sustainable consumption of legumes: How origin, processing and transport affect the environmental impact of pulses. *Sustainable Production and Consumption*. doi:10.1016/j.spc.2021.03.002
4. Jerzak, M. A., & Śmiglak-Krajewska, M. (2020). Globalization of the market for vegetable protein feed and its impact on sustainable agricultural development and food security in EU countries illustrated by... *Sustainability*. doi:10.3390/su12062119
5. Balázs, B., Kelemen, E., Centofanti, T., Vasconcelos, M. W., & others. (2021). Policy interventions promoting sustainable food-and feed-systems: a Delphi study of legume production and consumption. *Sustainability*. doi:10.3390/su13168787
6. Kyrgiakos, L. S., Kleisiari, C., & others. (2020). Assessing the high protein crops wider diffusion in the European agricultural sector. The role and prospects of legumes. *Journal of Sustainable Agriculture*. doi:10.1108/JSUST-01-2020-0005
7. Faichuk, O., Voliak, L., Hutsol, T., Glowacki, S., Pantsyr, Y., & others. (2022). European Green Deal: Threats Assessment for Agri-Food Exporting Countries to the EU. *Sustainability*. doi:10.3390/su14041876
8. Bremmer, J., Gonzalez-Martinez, A., Jongeneel, R., & others. (2021). Impact assessment of EC 2030 Green Deal Targets for sustainable crop production. Retrieved from library.wur.nl
9. Ferreira, H., Pinto, E., & Vasconcelos, M. W. (2021). Legumes as a cornerstone of the transition toward more sustainable agri-food systems and diets in Europe. *Frontiers in Sustainable Food Systems*. doi:10.3389/fsufs.2021.671981
10. Acciani, C., De Boni, A., Bozzo, F., Roma, R., & others. (2020). Pulses for healthy and sustainable food systems: The effect of origin on market price. *Sustainability*. doi:10.3390/su12197854
11. Pelzer, E., Bourlet, C., Carlsson, G., & others. (2017). Design, assessment and feasibility of legume-based cropping systems in three European regions. *Crop and Pasture Science*. doi:10.1071/CP16153
12. Śmiglak-Krajewska, M., Wojciechowska-Solis, J., & Viti, D. (2020). Consumers' purchasing intentions on the legume market as evidence of sustainable behaviour. *Agriculture*. doi:10.3390/agriculture10100404
13. Röös, E., Carlsson, G., Ferawati, F., Hefni, M., & others. (2020). Less meat, more legumes: prospects and challenges in the transition toward sustainable diets in Sweden. *Renewable Agriculture and Food Systems*. doi:10.1017/S1742170519000533
14. Dergan, T., Ivanovska, A., Kocjančič, T., Iannetta, P. P. M., & others. (2022). 'Multi-SWOT' Multi-Stakeholder-Based Sustainability Assessment Methodology: Applied to Improve Slovenian Legume-Based Agri-Food Chains. *Sustainability*. doi:10.3390/su14020641
15. Rubiales, D., Annicchiarico, P., Vaz Patto, M. C., & others. (2021). Legume breeding for the agroecological transition of global agri-food systems: A European perspective. *Frontiers in Plant Science*. doi:10.3389/fpls.2021.713801
16. Mkuna, E. (2022). Determinants of Horticultural Export and Welfare Impact of Smallholder Farmers: Evidence from Common Beans (*Phaseolus Vulgaris* L) Farming in Arusha Tanzania. Retrieved from Springer

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.